

עמוס קינן על: כנס בית השיטה. חיים גורי. אברהם שלונסקי. נתן

אלתרמן. משה שמיר. אהרון מגד. ז'דאנוביזם. גבריאל מוקד. ומנחם פרי

תמצית הבורות והשיקריות הישראלית

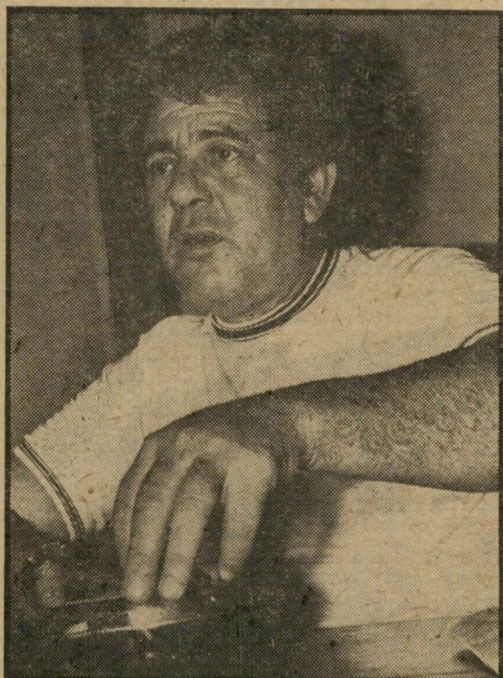
אתה במימסד. מפיוון שאתה צריך לאכול שלוש פעמים ביום. הרי אתה ממילא גם במימסד. אבל זה לא עובד. מפני שאם לא היית רוצה להיות במימסד ממילא לא היית יכול לאכול. לא היית יכול לנשום. הוא חושב שכל ה אנשים ללא הבדל דיעה והשקפה חברים באותו מימסד. באותו מימסד חבר אותו שר מעשה מעשה של אווילות. אם לא בודון, והסאטיריקון שלמחרת בבוקר מותח עליו ביקורת. בעיתון או בטלוויזיה.

● זה שהחברה הישראלית נותנת לי להתבטא. אומר שאנחנו נמצאים באחת מהצורות של דמוקרטיה. לא אחת הצורות המכובדות ביותר או המושלמות ביותר. בדרך כלל לאנשים שאינם במימסד. אף פעם לא נתנו להתבטא בעיתונות הרשמית. מה שקרה, קרתה פשיטת רגל וזחלת של המימסד. הוא איבד את השליטה על אמצעי התיקשורת. כדי להכריח את האנשים לפתוח את הכפתור היחיד שקיים במדינה הזאת. מוכרחים מפעם לפעם לתת לאדם לאימון המימסד להתבטא. אני איני רואה בזה מעשה חסד מצידם של גורי ודומיו. גם לא הענקת מעמד שווה לי ולהם במימסד. אני וידידי החושבים כמוני, לא בועד המנהל של רשות השידור. לא במועצה לרבות ואלאמנות. אנחנו לא האנשים שקובעים מי ייצג את ישראל באיזה שטח שלא יהיה.

● מעניין. שכל אותם אנשי רוח בישראל שמאז מלחמת ששת הימים, אם לא לפני זה שדיברו בקול שונה לחלוטין מקולם של בני דורו ושכבתו של גורי, אינם חברים במימסד, ולא מיוצגים בו. ואם הם הגיעו לכלל התבטאות בישראל, זה למרות המימסד, למרות המיכשולים שהמימסד הניח. למרות שהמימסד לא ראה זאת בעין יפה. ואין לו ברירה אלא לקבל את זה. וזה לא בחסד, זה ניכש במאבק. המאבק עוד לא התחיל, והמאבק יסתיים כאשר המימסד הזה כולו ייעלם. ותבוא חברה ישראלית אחרת. והחברה הישראלית האחרת לא תבוא מאותם האנשים שהביאו אותנו עד הלום. בעיני נתשבים החיים גורים לאלה שהביאו אותנו עד הלום. הם לא התמרדו כאשר צריך היה להתמרד. הם התהלכו בתלם של דור המייסדים, של תנועת העבודה. לא התמרדו בדור המייסדים, לא בתורה של דור המייסדים ולא בדוגמאות שהם הציבו, לא בסטנדרטים שהם קבעו. לא בדפוסים שהם המציאו. הם קיבלו על עצמם להיות התדמית של התלום הציוני שנחלם ביד האבות המייסדים — וכך הם ראו את עצמם. הם לא התמרדו. הם לא קפצו אצבע מאז — וכאשר דורה המייסדים מת מוות טבעי נוכחנו שדור ההמשך, הדור של הגורים, הוא דל ברוחו. עני מ מעש. ותרומו לחברה הישראלית היא עלובה מאוד. מהם לא תיצמח הישועה. הישועה לא תיצמח מהגורים בבית השיטה. אני בהחלט מעמיד את שכונת מוסררה מול חיים גורי, ואין שום צורך שאני אגור במוסררה כדי להודות עם האנשים במוסררה. גם אני וגם הם — איננו במימסד. איני לי שום דבר נגד קיבוץ בית השיטה. אבל מצחיק אותי שאלה שבאים עכשיו להציל את השיטה, נסעו לבית השיטה. הם יכלו למצוא בית יותר טוב.

אדם שלא רואה אמת אינו יכול לכתוב אמת

● קראתי את הספר המשועשע כאשר הוא יצא. הוא לא דומה בכלל לשום דבר שאני מכיר. נולדתי גם כן בתל אביב. אני בן לדורו של גורי. הדבר היחיד שהספר הזה מזכיר לי זה איך גם אני, וגם באמצע, וגם כיום, האנשים האלה רואים את עצמם ואת סביבתם. את המישקע ש גישראל — מהספר המשועשע אפשר לתמצת אותו ככה: עוד כשהיינו קטנים, היינו נפלאים, וכבר היינו נפלאים, כי היינו כה יפים, ומדוע היינו כה יפים, כי היינו כה טהורים, כי פשוט היינו גדולים, ולמה אנחנו היינו גדולים, היינו גדולים מפני שבחננו גם הבנו, מה גודל המשימות שעמדו בפנינו, וגם לא נרתענו מלתת את נפשנו עליהן. נקודה, פה ניגמר הספר המשועשע. אבל לא ראיתי בתוך הספר המשועשע הזה, למשל, קטע דיאלוג אחד שמוכיח את גדולתו, או את טוב טעמו, או את שיקלו, או מהותו, או את אופיו של איש ממשותפי הספר הזה. כתוב שם שהאנשים היו גדולים ונפלאים, וזה חוזר כל הזמן ככה. אני לא מקבל את זה. אין בספר שום

עמוס קינן (49), סופר, מחזאי וסאטיריקן. חבר לח"י לפני קום המדינה. כותב קבוע בכתבי העת "אלף" (50-1949); "עושי ושות" ב"הארץ" (1951); "בשור" טים ובעקבות" (1952); "זה האיש" מוצג בפאריס (1956); "האריה" מוצג בננואה, בולוניה ופוזנאן (1959); "החובה" מוצג בספולאטו (1961); הספר "חורצילשון" עם ציורים של אלשינסקי, "הבלון" מוצג באובראהאוזן, ספר, "במחנה" (1962); מחזותיו: "הר" כתב האחרונה", "אולי רעידת אדמה", "חברים מספרים על יו", "כי עודני מאמין בך" הוצגו בישראל. ספרים נוספים: "הדלת הכחולה" (1972), "שואה 2" (1975). את הדברים הבאים אמר, ביאיון מיוחד שנערך עמו, בתשובה לשאלות, נמר של נייר.

מונולוג

הפלטטינים, נסיגה, ושלום עם העולם הערבי. החיים גורים הם נושאי הדגל של ארץ ישראל הגדולה. אין ספק שאותו שיכרון שנולד ביוני 67' אהראים לו לא רק גנראלים, אלא כל אותם אנשי רוח שהצטרפו לארץ ישראל הגדולה והשלימה. אני חושב למשל את משה שמיר, לאדם יותר ישר והגון מחיים גורי. שמיר הסיק מזה לפחות מסקנה הגיונית, והלך עם תנועת העבודה שלו לליכוד. מבחינה פוליטית מקומם של חיים גורי הוא כסיעת "לעם".

● משנת 48' ועד היום היה זרם של אנשי רוח בי מדינה, שדרש שוויון זכויות מלא לערבים. שדרש איני טגרציה של הערבים בכל מערכות החיים. זרם שתבע את ביטול המימסד הצבאי, והצנזורה על הערבים. חיים גורי לא השתתף בכל הקרבות האלה. לא ירה בהם אף ירייה אחת. אם הוא שואל איזה הם הקרבות שאחרים היו והוא לא היה בהם — זה הקרב הגדול. הקרב על ציפורי נפשה של האומה הישראלית, שבו הוא לא השתתף ולא ירה ירייה אחת. ליהפך, אם הוא ירה — הוא ירה מן הצד השני והבלתי מוסרי של המיתרס.

● לחיים גורי ולדומיו יש הגדרה ערומית מאוד של מה זה להיות במימסד. מכיוון שגם אתה נושם אוויר, גם

נפש חצוייה כסימן היכר תרבותי מסחרי

● בארץ יש הרבה שקרים. שקרים גדולים, בינוניים וקטנים. אחד השקרים זה החלוקה בין שמאל לימין. בשנות ה-40' היו תנועות השמאל בעולם הגדול אנטי אימפריאליסטי, ותנועות הימין משתפות פעולה עם הקולוניאליזם. המקום היחיד בו שיטף השמאל פעולה עם הכובש הזר, הימין נילחם בכובש הזר היה בארץ ישראל. מפ"ם שהיתה או השומר הצעיר, היתה בעד ציונות, סוציאליזם ואחוות עמים. בעד הציונות הגדולה והסוציאליזם המהפכני, שיתפת פעולה עם השלטון הזר ועם הבורגנות היהודית הבינלאומית שיתפת פעולה עם השלטון הזר. אותו הר דבר היתה גם תנועת אחדות העבודה, אם כי עם נופך קצת יותר אקטיביסטי, נוסח חיים גורי. מה שמציין כבר או את החיים גורים של אותם ימים מציין אותם היום. להיות בתוך חרא אבל בצורה כאובה וכואבת. אנשי אחדות העבודה של אותם הימים היו מוסדים. ממוש מעים, סרו למרות המוסדות הלאומיים — אבל עם כאב בלב. הרבה כאב בלב. היתה להם תמיד נפש חצויה. הנפש החצויה היתה סימן היכר התרבותי והמסחרי ש להם. אבל איכשהו הנפש שלהם לא היתה חצויה עד כדי טירוף. הם אף פעם לא קפצו מהחלון. הם לא קפצו ממקום טוב למקום גרוע. החיים גורים של אותם ימים נפשם היתה חצויה, לא עד כדי לעבור את הגבול מן המימסד אל האנטי מימסד.

● בית השיטה של היום זה נסיון נואש להישאר עדיין בצד הטוב. לעשות תעמולה בציבור שהצד הטוב הזה הוא הצד הטוב, כאשר כל המדינה יודעת שזה הצד הרע. מה שיותר עצוב פה זה שזה זריית החול בעיני עצמם. הבריות לא קונות את זה. אם יש דבר בארץ שהבריות לא מצפות לו היום בכלל זה שגפשות טובות מתנועת העבודה יצילו את המדינה. תנועת העבודה הסתאבה. שום ישועה אינה יכולה לצמוח ממנה. לכן אין לי עניין להיכנס לתגובה אישית לחיים גורי. לכן לא איכפת לי שהוא תקף אותי מתחת לחגורה.

● יש מחלוקת ביני לבין חיים גורי. הוא טוען שאנחנו עומדים מאותו צד של המיתרס. אני טוען שאנחנו עומדים משני צדדים של המיתרס. מיתרס עקרוני של קיים מאתמול ותוקפו לפחות כשנות המדינה. ואני עומד מאן ומתמיד, מכל הבחינות — ציבורית, תרבותית וסיפורתית — מהעבר השני של המיתרס. בשבילי חיים גורי, לא כאדם — אלא כמשורר, סופר ואיש ציבור — מסמל את כל הדברים להם אני לא מסכים במדינה הזאת. זאת אומרת, כל הרע שיש במימסד הישראלי, אולי אפילו גם כל הטוב במימסד הישראלי, מגולם בו ובשכמותו. ואני מתנגד להם שטטאליה. לטוב ולרע שבהם, הם הצד השני של המיתרס. אני לא הייתי בפלמ"ח, וזה לא מיקרה שלא הייתי בפלמ"ח. אני לא מצטער שלא הייתי בפלמ"ח — אני גאה שלא הייתי בפלמ"ח. לא הייתי בפלמ"ח מפני שהייתי במקום שראה לי הרבה יותר חשוב — אני הייתי בלח"י. כשאני הלכתי ללח"י, חיים גורי הלך לפלמ"ח. הוא ראה בזה שליחות. אני ראיתי שליחות במה שאני עשיתי. מבט לאחור יש תמיד נטייה לראציונליזציה. כל אחד עשה את המוטל עליו. אני נגד ראציונליזציה. אני לא חושב שכל האנשים עשו את כל המוטל עליהם. אנשים עשו לפי בחירה. והוא בחר את הבחירה הרעה. אני לא מקבל את כל הראייה העצמית של הדור של חיים גורי את עצמו. קראתי את הספר המשועשע וקראתי את ה שירה של גורי. הלטיפה העצמית על לחי והטפיחה העצמית שלו ושל בני דורו על שכמ, הן לא מוצדקות. אני לא רוצה להגיד שזה נוקיסיזם. נוקיסיזם מוצדק הייתי יכול להבין. לכן התמונה העצמית של בני דורו של גורי איננה נכונה. אני חושב שהם לא בלונדינגבוה ותכול עיניים. אני חושב שהם לא ענקי כלייכול.

חיים גורי לא השתתף בקרב על ציפורי הנפש

● מאז מלחמת ששת הימים יש קורנבול שחוצה את אנשי הרוח בישראל. קו של ארץ ישראל הגדולה והשלי מ, וקו שהוא ההיטך מזה. קו החותר להכרה גם בזכויות